

N^r. 30.

Warszawa

$\frac{16}{28}$ lipca 1866 r.

Wychodzi
w każdą sobotę.

Redakcja przy ulicy
Nowy-Świat 14.

MERKURY

dodatek tygodniowy do Ekonomisty.

TYDZIEŃ FINANSOWY.

Zawieszenie broni tworzy nową fazę w obecnéj gorączkowéj epoce dziejów finansowości. Spekulacja układa się głównie w kierunku pokojowym; nie brak jednakże alarmistów i niżników (baissiers), przepowiadających wojnę, choćby nawet po kongresie. Prawie wszyscy się oglądają na Paryż, a szczególnie ogląda się Londyn, gdzie według korespondencij, panuje przekonanie, że z Paryża tylko wyjdzie stanowczo pokój lub wojna.

Jednocześnie z przyjęciem przez Prusy i Austrję pięciodniowego rozejmu, bank pruski zniżył skup z 9-u na 7%, następnie na 6%; bank angielski przeciwnie, utrzymuje zawzięcie stopę 10%, chociaż wypłata półrocznych diwidend podsyciła targ pieniężny, a skup prywatny ułatwiony. Mówiono w Londynie, jakoby bank fran. zaprzestał całkiem skupu wexli angielskich. Jest w téj farsie trochę prawdy: niezmierna różnica stopy procentowéj między Paryżem a Londynem, daje zbyt wielką ponętę do ciągnienia na Paryż, i bank francuski byłby narażony na utratę swego funduszu metalicznego, gdyby chciał być względem Anglji bardzo liberalnym. Taka to kolej naturalna rzeczy: jedna nienormalność pociąga za sobą drugą, jedno złe sprowadza inne. W organizmie społecznym jak i we wszelkim innym, wszędzie dojrzeć można między pojedynczemi częściami wzajemny związek i zależność.

Skutkiem usposobienia pokojowego, wszystkie prawie wartości podnoszą się: renta francuska dochodzi do zwykłéj pokojowéj ceny (68,^{70}), włoska zyskała 1½ % (54), konsole $^{5}/_{8}$ (88$^{5}/_{8}$); kredyt ruchomy, koleje żelazne francuskie—w podwyżce.

Nasza giełda poszła w tymże samym kierunku: listy zastawne podniosły się przeszło o 1% (86$^{4}/_{5}$), listy likwidacyjne o 1¼ (63¾), akcje kolei ż. W.-Wied. o 5$^{5}/_{6}$, W.-Bydg. o 2%. Pożyczka premjowa ruska 2-éj serji zbliża się do 1-éj (107⅓ — 108). Kursa wexlowe znacznie się obniżyły: przed dwoma dniami o całe 8%, obecnie, po nowéj podwyżce, jeszcze są niższe od zeszło-tygodniowych o 2 do 5%, a mianowicie:

na Berlin	2 m.	134,^{4}	doraźnie	136
„ Londyn ...	3 m.	136,^{1}	„	139,^{5}
„ Wiedeń ...	2 m.	107,^{5}	„	108,^{4}

KURSA GIEŁDY,

w tygodniu 20—26 lipca.

	Stopa %	PARI	Piątek 20 lipca	Sobota 21	Poniedz. 23	Wtorek 24	Środa 25	Czwar. 26	Stosunek ost. do pari na 100.
			CENA RZECZYWISTA W TYGODNIU						
			R u b l e						
1. Papiery publiczne.									
a) Rządowe.									
Polskie. Obligi Skarbowe (r. 100. 250. 500).	4	100	84,75	84,75	84,75	.	84,50	84,75	$84\frac{3}{4}$
Bilety Skarbu Kr. Pol.	$4\frac{3}{25}$	100	.	.	.	.	.	.	.
Obligacje cząstk. (zł. 500) z kup.	4	75	102	.	.	.	.	.	136
Cert. ban. na obl. cz. *A* (z.300) z kup.	5	45	51	.	.	.	.	.	$113\frac{1}{3}$
„ „ „ *B* (z. 200)	0	30	27,50	.	.	.	.	.	$91\frac{2}{3}$
	5	30	34	.	.	.	.	.	$113\frac{1}{3}$
Dow. Kom. Cen. Lik. (różne sumy).	0	100	45	.	.	.	.	.	43
Listy likwid. (r. 100. 250. 500. 1000)	4	100	63	63,25	63,67	64	63,66	63,75	$63\frac{3}{4}$
kupon	.	.	.	.	.	.	.	$0,62\frac{2}{9}$	.
Ruskie. 5-ta pożyczka (500)	5	100	*84,50	.	.	.	.	.	$*84\frac{1}{2}$
6-ta pożyczka	5	100	.	.	.	.	.	.	.
Pożyczka premjowa z 1864 r.	5	100	.	108	108,50	108	.	.	108
„ „ z 1866 r.	5	.	106,75	106,75	107,17	107,25	107,25	107,33	$107\frac{1}{3}$
Metaliki (300) lutowe	4	100	100,67	100,50	100,67	.	100,67	100,67	$100\frac{2}{3}$
Metaliki (300) sierpniowe	4	100	101	101	101	.	101	101	101
Bilety banku Pańs. (100 i wyżéj)	5	100	85,50	.	.	85	.	.	85
b) Towarzystw i Spółek.									
Polskie. Listy Zast. (30. 75. 150. 750. 3000).	4	100	85,33	85,83	86	86,33	86,66	86,83	$86\frac{4}{5}$
„ „ ser. 2	4	100	83,67	83,67	83,67	84,33	84,66	84,83	$84\frac{4}{5}$
„ „ „ kupon	.	.	.	.	.	.	.	$0,37\frac{7}{9}$	.
Akcje Dr. Żel. W-W. (100)	diw.	60	76	76,50	76	.	76,50	.	$127\frac{1}{2}$
„ „ W-B. (100. 150)	4	100	61,33	61,66	62	.	63,50	.	$63\frac{1}{2}$
„ „ Teresp. (100)	5	100	.	92,50	92,25	.	92	.	92
„ „ Łodzk. (100)	5	100	.	.	.	92,50	.	.	$92\frac{1}{2}$
Rus. Akcje Gł. Tow. Dr. Ż. (125)	5	125	128	.	.	.	.	128	$102\frac{2}{5}$
Obligi D. Ż. W-Peters. (125. 500).	$4\frac{1}{2}$	100	96	.	.	128	.	.	96
2. Wexle.									
Berlin (Tal. 100) 2 mies	.	92,857	$129,37\frac{1}{2}$	128,10	124,80	122,70	122,40	124,80	$134\frac{2}{5}$
Gdańsk (100) „	.	92,857	.	.	.	.	121,35	.	.
Hamburg (M. B. 300) „	.	140,855	.	198	.	.	188,40	.	$133\frac{7}{10}$
Londyn (Ł. 1) 3 „	.	6,304	8,78	.	8,48	.	8,30	8,58	$136\frac{1}{10}$
Paryż (Fran. 300) 2 „	.	75,214	105,45	.	.	100,20	99	.	$133\frac{1}{5}$
Wiedeń (Gul. 150) „	.	92,857	99	99	.	.	99	.	$107\frac{1}{2}$
Petersburg (Rub. 100) 1 „	.	100	.	.	.	98,50	.	99,90	99
3. Monety.									
Półimperjał	.	5,15	7,30	.	.	.	.	.	$141\frac{7}{10}$
Napoleondor	.	5	.	.	.	.	.	.	.
Dukat holenderski	.	3	4,10	.	.	.	.	.	$136\frac{2}{3}$
Rubel srebrny	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Talar pruski	.	0,92.857	.	.	.	.	.	.	.
Gulden austrjacki	.	0,62.906	.	.	.	.	.	.	.

STOPA SKUPU:	Warszawa.	Peter.	Londyn	Paryż	Wiedeń.	Berlin.	Frankfurt.	Hamburg.
bankowa:	6%	6 (7)	10	4	5	6	6	—
giełdowa:	—	7 (9)	7 (8)	4	5	5	6	$6\frac{1}{2}$ ($7\frac{1}{2}$)

STAN OPERACIJ BANKU POLSKIEGO.

	w d. 17 lipca.	w ciągu tygodnia przyb. (+) ub. (—)	w d. 21 lipca.
	r u	b l	i
1. Skup: Portfel a) wexli krajowych..	1.219.304, 62½	+ 133.660, 20½ — 53.587, 60	1.299.377, 23
1. Skup: Portfel b) „ zagranicznych	—	+ 8.459, 61 —	8.459, 61
2. Zaliczenia na papiery publiczne ...	1.493.507, 48	+ 36.189, 99 — 43.698, 27	1.485.999, 20
3 „ na zast. towarów a) wełny .	392.099, 80	+ 31.967, 23 — 7.307, 23	416.759, 80
3 „ na zast. towarów b) in. tow.	218.225, 98½	+ 42.259, 69 — 26.886, 55	233.599, 12½
Łącznie (3)	610.325, 78½	+ 40.033, 14	650.358, 92½
4. „ „ kosztowności..	546.686, 46	+ 4.315, 76 — 7.485, 61	543.516, 61
5. Otwarte kredyta......	3.084.235, 62	+ 836.457, 24 — 317.158, 99½	3.603.533, 86½
6. Kasa: Monety srebrne............	2.766.245, 90¾	+ 5.857, 74½	2.772.103, 65¼
„ złote..............	29.988, 44	+ 478, 86	30.467, 30
Bilety Banku Polskiego.....	708.091	— 69.485	638.606
„ Kred. Cesarstwa......	661.116	+ 17.014	678.130
Łącznie (6)	4.165.441, 34¾	— 46.134, 39½	4.119.306, 95¼

BILANS RUSKIEGO BANKU PAŃSTWA,
w d. 1/13 lipca 1866 r.

STAN CZYNNY.		rubli
1. Kasa wymiany:		
Moneta złota ..	52.967.568, 10	
„ srebrna	7.620.201, 16	84.587.769, 26
Papiery publ...	24.000.000 .	
2. Kasa obrotowa: bilety 4% i kred.		13.741.348, 85
3. Papiery procentowe		14.987.814, 51
4. Dług bezpr. skar. za bilety kred.		568.467.029, 30
5. Dług skarbu z pożyczek odbank.		40 037.043, 22
6. „ „ z oper. wykup. ...		133.817.136, 49
7. Z pożyczek prywatnych		268.088.217, 55
8. Wexle i inne papiery terminowe		8.479.446, 42
9. Zal. na zast. pap. publ., akcij, tow.		32.456.370, 56
10. Rachunki bieżące skarbu i władz		29.941.175, 92
11. Awanse zakładom kredytowym.		26.234.830, 76
12. Kapitały kantorów		9.200 000, —
13. Inne czynniki..............		34.007.286, 22
Razem		1.264.075.469, 06

STAN BIERNY.		rubli
1. Kapitał zakładowy banku ...		15.000.000, —
2. „ rezerwowy....		4.949.479, —
3. Depozyta banku wymagalne	49.471.080, 72	82.089.918, 69
„ terminowe	32.618.837, 97	
4. Depoz. dawn. instyt. kredyt..		41.053.420, 32
5. „ Kasy oszczędności...		3.119.010, 49
6. Procenta od depozytów		12.971.952, 65
7. Bilety kredytowe w obiegu...		649 723.506, —
8. „ 5% banku „ ...		262.180.000, —
9. „ 4% „ „ ...		69.307.200, —
10. Rachunki bieżące bez %		28.605.629, 48
„ „ procentowe.		14.588.040, 66
11. Rachunki z kantorami		4.560.916, 46
12. „ z zakładami kredyt.		32.585.755, 41
13. Inne bierniki..............		43.340.639, 90
Razem		1.264.075.469, 06

BILANSE BANKÓW FRANCUSKIEGO I ANGIELSKIEGO,
w d. 12/13 lipca.

STAN CZYNNY	B. francuski.	B. angielski
	f r a n	k ó w
Fundusz metaliczny	657.291000	349.836750
Portfel	739.170130	725 988350
Zaliczenia na złoto i rozm.	39.357382	
Pożyczki na zast pap. publ. akcij, oblig. i in.	84.665100	256.953075
Dług skarbu i inne wart..	157.441097	375.000000
	1.677.924709	1.707.778175

STAN BIERNY	B. francuski.	B. angielski.
	f r a n	k ó w
Bilety w obiegu	956.906975	629.820750
Przekazy z term. kilkod..	31.251946	17.659525
Rachunki bieżące prywatne......	386.743979	536.812125
Rachunki bieżące skarbowe.... .	60 224650	68.168475
Kapitał zakładowy	182.500000	363.825000
Zysk do kapit. doliczony .	7.044776	
Inne bierniki	53.522383	91.492300
	1.677.924709	1.707.778175

SKAZÓWKI I FAKTA BIEŻĄCE.

— **O Towarzystwie Kredytowém Ziemskiém w Królestwie Polskiém**, *przez Florjana Czermińskiego*. Świeżo wyszła z druku część I-sza tego dzieła obejmuje wykład historyczny przyczyn zubożenią powszechnego, tak ludności krajowéj, jak i skarbu publicznego, w ziemiach polskich dzisiejsze Królestwo składających, oraz rys działań ustanowienie Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego poprzedzających i dalszych po rok 1830 przedsiębranych. Chociaż praca ta jeszcze w 1864 roku pojedynczemi ustępami w Bibljotece Warszawskiéj ogłoszona, nie jest obcą wielu czytelnikom, uważamy wszakże za obowiązek podać tu krótką jéj treść, zasługuje bowiem pod każdym względem na rospowszechnienie. Autor zamierzył skreślić nietylko rozwój téj głównéj naszéj instytucji kredytowéj, lecz zarazem wskazuje przyczyny które ją do życia powołały. Jakoż sumiennie wywiązuje się z zadania,— nie pomija żadnego źródła, mogącego rzucić światło na stan ekonomiczny kraju naszego.

Ta I-sza część dzieła dzieli się na 9 ustępów:

W 1-m (od upadku dawnéj Polski do wskrzeszenia Królestwa Polskiego w r. 1815) jasno i treściwie opisane jest położenie ziemian w części Polski pod pruskim rządem zostającéj, z któréj powstało Księstwo Warszawskie. Trudne położenie w jakiém się znaleźli właściciele ziemscy w roku 1805 po nagłém wypowiedzeniu kredytu, tak hojnie przedtém przez rząd pruski udzielanego, dało początek pierwszemu projektowi utworzenia Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego. Rząd wszakże odmówił zatwierdzenia projektu: właścicielom ziemskim groziło wywłaszczenie. Zwycięstwa Napoleona I-go ocaliły ich, ale nie zmniejszyły ciężarów, — przeciwnie powiększyły je, z jednéj strony przez wprowadzenie systemu kontynentalnego utrudniającego zbyt ziemiopłodów, z drugiéj przez podwyższenie podatków potrzebnych na urządzenie i utrzymanie nowo - powstałego księstwa. Długi ziemskie rosły; spłata ich, bez pomocy instytucji kredytowéj, stała się niemożebną. Takie położenie wywołało wiele projektów; jeden z nich zyskał sankcję rządu, lecz z powodu ówczesnych wypadków politycznych w życie wprowadzony nie został.

W 2-m i 3-m ustępie (od wskrzeszenia Królestwa Polskiego do końca sejmu 1820 r.) znajdujemy obraz działań rządu, mających na celu podźwignięcie zrujnowanego długiemi wojnami kraju. Owocem tych działań były: korzystne konwencje z Prusami i Austrją zawarte, regulujące dług publiczny, — nowe prawo hipoteczne, jako podstawa kredytu ziemskiego, na sejmie 1818 r. uchwalone; — nareszcie korona dzieła, projekt Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, do którego pierwsze zarysy nakreślił książe Lubecki, przez radcę stanu Kalinowskiego wypracowany i uzupełniony został, lecz z powodu niezupełnego jeszcze uregulowania hipotek i nieukończenia układów z dworami sąsiedniemi, co do długów, własności ziemskie ciążących, projekt ten nie mógł być przedstawiony na sejmie roku 1820.

Ustęp 4-ty i 5-ty (od sejmu r. 1820 do sejmu r. 1825) opisuje dalsze koleje, przez jakie projekt Towarzystwa Kredytowego przechodził, zanim ostateczne zatwierdzenie zyskał. Wszystkie dyskusje nad projektem i obszerne prace, w celu gruntownego zbadania i wyjaśnienia jego, bardzo jasno są wyłożone. Z nich dowiadujemy się, że na podstawie ksiąg hipotecznych oceniono wówczas wartość dóbr ziemskich prywatnych w Królestwie na .. .. rub. 122.634.322,64
a ciążące je długi hipoteczne na. „ 75.560.608,98
że zatém czysta własność posiadaczy ziemskich wynosiła tylko rub. 47.073.713,66
Szacunek zaś tychże samych dóbr, wyrachowany z opłacanéj przez nie ofiary odpowiednio do prawa z 1825 r. wynosił tylko rubli 65.828.002 k. 96.

[Dziś szacunek dóbr po strąceniu $^2/_5$ części na własność włościan przeszłéj, oceniony został przy nowéj regulacji podatków na rs. 260.407.601 k. 66; wzrósł zatém w czwórnasób, do czego wielce przyczyniło się Towarzystwo Kredytowe].

Ustęp 6-ty zajmuje się wyłącznie sejmem 1825 r. i uchwaloném na nim prawem o Towarzystwie Kredytowém Ziemskiém. Podług tego prawa, wartość pożyczek, gdyby wszyscy obywatele przystąpili do Towarzystwa, wynosić mogła rub. 39.499 395.

Ustępy 7-my, 8-my i 9-ty podają ukonstytuowanie Towarzystwa i dalsze jego działania. Przyznawanie pożyczek rospoczęło się w d. 11 marca 1826 r. Do 20 września, to jest do zamknięcia ksiąg przed pierwszém losowaniem, przyznano pożyczek rub. 5.351.895.

[Dziś dług Towarzystwa na dobrach zahipotekowany wynosi rub. 74.526.255, zatém blisko dwa razy tyle jak pierwotnie zamierzono].

— **Petroleum (nafta) w Ameryce.** Podane niżéj cyfry, z wiarogodnych źródeł czerpane, wskazują ciągły i szybki wzrost wydobywania nafty w północnéj Ameryce.

I tak: w Pensylwanji, Zachodniéj Wirginji i Ohio wydobyto surowéj nafty:

w roku 1861	700 000	beczek (barrels) (¹)
„ 1862	1.350.000	„ „
„ 1863	1.600.000	„ „
„ 1864	1.680.000	„ „
„ 1865	2.200.000	„ „
wreszcie w ciągu czterech pierwszych miesięcy 1866	1.100.000	„ „

W ostatnich 3-ch latach szczególnie przemysł wydobywania nafty regularniéj zaczął być prowadzony; techniczne ulepszenia, systematyczna exploatacja, wytrwałość i dostatek kapitałów doprowadziły do tego, że dziś, wedle najdokładniejszych statystycznych podań, studnie naftowe dostarczają dziennie po 9.200 beczek.

Wydobywanie nafty jeszcze kolosalniejsze przybierze rozmiary, skutkiem zniesienia w ostatnich czasach akcyzy (*Internal revenue tax*) 1 dolara od beczki surowéj nafty. Tak wysoka akcyza, przy niskiéj stosunkowo cenie nafty, była powodem zawieszenia robót przez wielu właścicieli źródeł. Dziś wszystkie opuszczone źródła znów są wyzyskiwane, i z każdym dniem przybywają nowe obfitsze, a mianowicie w Kentucky.

(¹) Barrel = 150 litrów; litr = 1 kwarcie polskiéj.

W drukarni Gazety Polskiéj. Za pozwoleniem Cenzury Rządowéj.